

เร่งสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย

ได้ข่าวอุบัติเหตุทางถนนช่วงเทศกาลสำคัญ ไม่มีอะไรดีขึ้นจากปีที่ผ่านมา ฆาตกรรม เหยื่อตายยังสูงลิ่ว ช่วงเวลาใกล้เคียง ยังมีเหตุสะพานชวนขนหัวลุกน้ำป่าสีกกลมที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากสาเหตุโครงสร้างไม้แข็งแรงและถูกใช้งานหนักเกินไป ทำให้ผมคิดว่า ถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะต้องเริ่มต้นวัฒนธรรมความปลอดภัยอย่างจริงจังเสียที ชื่นยังรอข่าว อันตรายจากกิจกรรมต่าง ๆ ของคนไทยจะเข้มารูมล่อม กระทั่งทุกอย่างก้าวจะไม่มีสวัสดิภาพและความปลอดภัยอีกต่อไป

“วัฒนธรรม” คือสิ่งดีงามที่ปฏิบัติกันจนเคยชินกระทั่งกลายเป็นนิสัย ยกตัวอย่างง่าย ๆ เจอผู้ใหญ่หรือคนรู้จักนับถือจะยกมือไหว้ทักทาย โดยอัตโนมัติ บางครั้งอีกฝ่ายรับไหว้แทบไม่ทัน เราทำสิ่งนั้นจนกลายเป็นเรื่องธรรมดาสามัญ อีกหนึ่งตัวอย่าง ก่อนเข้าบ้านต้องถอดรองเท้า ส่วนจะสวมรองเท้าสำหรับเดินในบ้านต่อก็ไม่ต่างกัน ผู้มีวัฒนธรรมย่อมไม่สวมรองเท้าเดินเข้าบ้าน ยิ่งเป็นบ้านคนอื่นด้วยแล้วจะนารังเกียจมาก

ถ้าพูดความหลักวิชาการ “วัฒนธรรม” คือวิถีตอบสนองต่อสิ่งเร้าของมนุษย์ ปฏิบัติเป็นประจำ มีทั้งที่เป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ และสร้างขึ้นใหม่ตามความเหมาะสมของยุคสมัยหรือสภาพการณ์ของสังคม เงื่อนไขสำคัญ ที่จะทำให้พฤติกรรมใดๆ ของมนุษย์ออกมาเป็นวัฒนธรรม ได้แก่ สิ่งนั้นจะต้องเป็นความดีงาม และมีประโยชน์ต่อชีวิตมนุษย์

สิ่งดีงามในชีวิตประจำวันคนไทยที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษคือวัฒนธรรมอันเป็นมรดกประจำชาติ ทุกอย่างดีแล้ว ลงตัวแล้ว แต่เนื่องจากประเทศไทยเรามีการพัฒนาก้าวไปสู่วัฒนธรรมทางวัตถุมากขึ้นเรื่อยๆ จากสังคมเกษตร ทำนา ทำไร่ หาปลา ดำรงชีวิตเรียบง่าย กลายเป็นสังคมพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม มีการทำมาค้าขายและขนส่งเดินทางกันตลอดเวลา สถานประกอบการและโรงงานผลิตสินค้า ผุดขึ้นมหาศาลในทุกภูมิภาคของประเทศ

“ประชาชนจากนมาหาโรงงาน” งานปลูกข้าวปลูกผักที่แทบไม่มีอันตรายใดๆ กลาย

เป็นงานเกี่ยวข้องกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องจักร เครื่องกล ยานยนต์ สารเคมี ฯลฯ อันตรายมีทุกอย่างก้าว ทั้งอุบัติเหตุทำให้บาดเจ็บ ล้มตาย และโรคร้ายนานาชนิด เราอาจไม่คุ้นเคยกับงานใหม่ๆ ซึ่งมีลักษณะแปลกแยกออกไป ต้องคอยระวังสิ่งต่างๆ ไม่ให้มาทำร้าย ทำลายชีวิตและสุขภาพ ทุกอย่างจะต้องมีกฎเกณฑ์เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

การมีสติ ระวังตัวอยู่ตลอดเวลา สวมใส่ อุปกรณ์ป้องกัน หลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็นความเสี่ยง ฯลฯ เป็นแนวปฏิบัติที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการทำงานเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็นอันตราย ไม่ว่าจะเป็นเครื่องจักร เครื่องกล ยานพาหนะ สารเคมี เชื้อเพลิง แก๊ส และอื่นๆ

ที่ผ่านมาแนวปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในการประกอบกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวคือ “กฎ” หรือ “ข้อบังคับ” ทุกคนต้องทำตามโดยมีชีวิตและสุขภาพของผู้ปฏิบัติเป็นเดิมพัน นั่นย่อมจะได้ผลในระดับหนึ่ง แต่ด้วยเหตุผล “เมื่อเป็นกฎ ต้องมีผู้ควบคุมกฎ คนถึงจะทำตามกฎ” เช่น

คนซึ่งจึกรยานยนต์เห็นตำรวจข้างหน้าจึงรีบสวมหมวกกันน็อค แต่พอมันผ่านไปได้สักพักก็ถอดหมวกออกเหมือนเดิม หรือเมาแล้วขับรถ พอเห็นด่านอยู่ลิบๆ ก็ให้คนที่ไมเมาขับแทน พันไปไม่นานคนเมาก็กลับมาขับเหมือนเดิม

การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาจจะดูดีกว่ากิจกรรมบนถนนหรือสถานการณ์อื่น แต่หลายโรงงาน คนทำงานไม่ปฏิบัติตามกฎหลังผู้ควบคุมกฎ (หัวหน้างานหรือซูเปอร์ไวเซอร์) ซึ่งมีค่าเท่ากับไม่ได้ป้องกันอะไรเลย トラบที่เราคาดการณ์ล่วงหน้าไม่ได้ว่าอันตรายจะมาถึงตัวเมื่อไหร่ เราจำเป็นต้องป้องกันตัวไว้ตลอดเวลาเพื่อความมั่นใจในความปลอดภัย หากละเลยการป้องกันแค่เสี้ยววินาทีแล้วอันตรายเข้าจู่โจม เราจะมียะไรป้องกันไม่ให้บาดเจ็บหรือเสียชีวิต

เมื่อเรามีความคิดว่าการป้องกันตัวให้พ้นจากอันตรายเป็นเรื่องจะต้องบังคับหรือควบคุม สอดส่องกันตลอดเวลา ปัญหาไม่อาจลดน้อยถอยลงได้ เพราะผู้ควบคุมกฎไม่สามารถติดตามได้ตลอด ในการขับขี่ยานพาหนะ ตำรวจตั้งด่านทุกหลักกิโลเมตรไม่ได้แน่ เราต้องบังคับตัวเองให้ทำตามกฎให้ได้โดยไม่ต้องมีใครมาบังคับ

ใช่แล้วครับ ผมกำลังพูดถึงการทำตามกฎหมายความปลอดภัยซึ่งเป็นสิ่งดีงามและเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสุขภาพในฐานะ **“วัฒนธรรม”** ให้เราทำกฎเหมือนเป็นเรื่องปกติธรรมดา ไม่ต้องมีคนควบคุม ไม่ขัดเคืองหรือต่อต้าน ปฏิบัติจนเคยชินกระทั่งเป็นนิสัยถาวรเหมือนยกมือไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่ เช่น **“สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันเมื่อออกไปทำงานที่มีความเสี่ยง”** หรือ **“ก่อนจับพวงมาลัยต้องไม่ดื่มหรือวุ่น”** และอื่นๆ

อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมความปลอดภัยไม่ใช่แค่เรื่องยกมือไหว้ ถอดรองเท้า หรือใช้ช้อนกินข้าว แต่หนักหนากว่านั้นเพราะเป็นเรื่องใหม่และหลายประเด็นยังขัดต่อความรู้สึกของคนไทยเรา ที่สำคัญ วัฒนธรรมความปลอดภัยต้องมีการฝึกฝนต่อเนื่องด้วยเหตุที่ไม่ใช่มาตรการทางสังคมแต่เป็นแนวทางใหม่ในโลกแห่งการผลิตและการเดินทางที่ไม่สิ้นสุด

เหนือสิ่งอื่นใด การสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในสังคมใดๆ จะต้องพร้อมใจกันทำทั้งผู้ออกกฎ ผู้ควบคุมกฎ ผู้ปฏิบัติตามกฎ นายจ้าง ลูกจ้าง รวมถึงประชาชนทั่วไปในสังคม

ผู้ออกกฎและผู้ควบคุมกฎจะต้องสร้างวัฒนธรรมและจรรยาบรรณของการตรวจสอบและความคุ้มค่าที่จะเอื้อให้เกิดความ

ปลอดภัยแก่สังคม มิใช่ออกกฎหรือควบคุมกฎเพื่อผลประโยชน์แห่งตน กรณีสะพานแขวนที่อยู่ยลาล่มลงมา หากผู้ควบคุมกฎตระหนักถึงความปลอดภัยของประชาชนมากกว่านี้ย่อมจะต้องตรวจสอบและซ่อมบำรุงก่อนเกิดเหตุร้ายทำให้ประชาชนเจ็บตายเป็นจำนวนมากมาย

ตำรวจต้องตั้งด่านตรวจคนเมาหรือผู้ทำผิดกฎด้วยความเที่ยงธรรมและเล็งเห็นความปลอดภัยของประชาชนเป็นสำคัญ หัวหน้างานหรือซูเปอร์ไวเซอร์ก็ต้องให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานมากกว่าจะคอยจับผิด

ในด้านของผู้ปฏิบัติตามกฎ เราต้องระลึกอยู่เสมอ กฎทุกข้อที่ออกมาล้วนมีเจตนาทำให้เรามีความปลอดภัย สุขภาพดีและมีชีวิตยืนยาว แล้วประโยชน์อันใดเล่าจะปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงการทำตามกฎหมายเหล่านั้น

เรากินข้าว ดื่มน้ำ สูดลมหายใจเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไปได้ ในเมื่อการปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยให้ผลลัพธ์เฉกเช่นเดียวกัน เราจะไม่ทำตามได้อย่างไร ดังนั้น จงทำความปลอดภัย

ให้เป็นหนึ่งในวิถีชีวิต อาทิ **“เข้าบ้านต้องถอดรองเท้า เข้าไปทำงานต้องใส่รองเท้านิรภัย”**

ในที่สุด การปฏิบัติตามกฎหมายความปลอดภัยจะกลายเป็นเนื้อเดียวกับวิถีชีวิตของเรา ปัญหาการบาดเจ็บล้มตายจากอุบัติเหตุจะลดลงไปเรื่อยๆ

“วัฒนธรรม” เป็นความดีงามในสังคมทุกคน ทุกชนชั้นปฏิบัติในแนวทางเดียวกันจึงจะถือว่าเป็น “วัฒนธรรม”

ความปลอดภัยเป็นแนวทางสำคัญในการทำงานและการประกอบกิจกรรมยุคใหม่ของมนุษย์ เมื่อนำวัฒนธรรมและความปลอดภัยมาผนวกเข้าด้วยกันก็เท่ากับเราได้สร้างแนวปฏิบัติในการป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายในรูปแบบต่างๆ สำหรับสังคมส่วนรวม

ไม่แค่ความเป็นอารยะ ความเรียบร้อยหรือความถ่อมตน แต่เป้าหมายไปไกลกว่านั้น นั่นคือ ปฏิบัติเพื่อให้มีชีวิตรอดจากสภาพการณ์เต็มไปด้วยอันตรายทั้งมองเห็นและมองไม่เห็น

เริ่มต้นสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยให้เกิดขึ้นสังคมไทยตั้งแต่วันนี้เถาะครับ